

Finnmark fylkeskommune
Finnmárkku fylkkagielda

Sentraladministrasjonen
Areal- og kulturvernavdelinga

Arkivsak: 07/00665

Ugradert

Arkivkode: _

Saksbeh: Roy Åge Jensen Ugseth

Saksgang
Fylkesutvalget

Møtedato
23.11.2009

Saksnr.
09/51

REGULERING AV SNAREFANGST - HØRING

FYLKESORDFØRERS INNSTILLING:

1. Regulering av antall snarer. Personer som fangster rype med snare kan benytte seg av inntil 100 snarer.
2. Regulering av antall ryper (kvoter). Personer som fangster rype kan fangste inntil 50 ryper pr. sesong.

Vadsø, 18. november 2009

Runar Sjøstad
fylkesordfører

BAKGRUNN

Finnmarkseiendommen (FeFo) har sendt på høring et forslag som tar sikte på å regulere snarefangsten i Finnmark. Høringsfristen er 01.11, men Finnmark fylkeskommune har fått utsettelse til etter møtet i fylkesutvalget 10.11.

FeFo foreslår følgende alternativ for regulering av uttaket av rype:

- a) Innkorting av fangstsesong. Fredning fra 01.01.10 – 15.03.10
- b) Innkorting av jakt sesong. Fredning fra 01.01.10 – 15.03.10
- c) Regulere antall snarer (maks 100 per fangstmann)
- d) Regulere antall ryper (kvoter: foreslått er 50)

BESKRIVELSE

Rype- og skogsfugltakseringen viste i år svært dårlige resultater, og tilsier en regulering av uttaket av bla. ryper.

Fylkesrådmannen siterer fra FeFos hjemmesider:

Rype- og skogsfugltakseringen er gjort i august langs de faste takseringslinjene i populære jaktområder i 11 kommuner...

I gjennomsnitt ble det observert 5 ryper pr. time, mot 8 i fjor. Det er normalt med svingninger i rypebestanden, og til sammenligning ble det i 2001 observert bare 3 ryper pr. time. Året etter ble det observert 10 ryper pr. time.

Tellingen viser at årets kyllingproduksjon er lavere enn den har vært på lenge, med litt i overkant av 3 kyllinger pr to voksne, mens det i fjor lå litt over 8. Gjennomsnittskullet er i overkant av 4.

Tellingene antyder at Øst- Finnmark med unntak av Sør-Varanger har middels produksjon og tetthet, mens resten av fylket har under middels produksjon og tetthet.

Store deler av Nesseby, Tana og Vadsø er sterkt angrepet av bjørkemåler. Enkelte rypetakseringslinjer ligger i områdene som er angrepet, og her er tellingsresultatene nedslående. Vi tror at rypa har dårlig skjul og mattilgang her, og derfor har flyttet fra linja. Dette gjelder også enkelte takseringslinjer i Masi i Kautokeino kommune. Takseringsresultatet trenger ikke å bety at det står svært dårlig til med rypebestanden i disse områdene, men takseringslinjene er ikke representativ for bestanden i resten av kommunen.

Skogsfugltakseringen i Sør-Varanger viser en fortsatt nedgang i bestanden. Årets produksjon har slått feil, og det er kun observert en kylling under takseringen. Stamfuglbestanden er også svært lav, som en følge av mange svake produksjonsår etter 2002. Tellingen viser at også rypebestanden er svært lav her. Her henstiller vi sterkt til moderasjon. Årets jaktuttak vil påvirke hvor lang tid det tar før bestandene bygger seg opp igjen. Det er i jegernes egen interesse vi henstiller til måtehold.

Generelt om rype som høstbart vilt

Rypa er en syklisk art (bestanden fluktuerer over år), og vekstpotensialet i en rypebestand er voldsom. Teoretisk kan et par ryper i løpet av to år formere seg til å bli 30-40 ganger så mange fugl. Det er imidlertid mange faktorer som kan begrense veksten, som blant annet predasjon (fugl og egg som blir tatt av rovdyr), jaktuttak og beitegrunnlag. Størrelsen på rypebestanden svinger faseforskyvd i forhold til smågnagerbestanden, og vil – under normale forutsetninger – få en oppgang etter et smågnagerår, da rovviltet alternerer på byttedyr og heller spiser lett tilgjengelige smågnagere, og dermed kan øke overlevelsen på rypekyllinger.

Et smågnagerår alene synes imidlertid ikke å være nok til å øke rypebestandene vesentlig. Selv om flere faktorer virker inn samtidig, har forskning¹ så langt vist at predasjon er den ene faktoren som virker mest inn på rypebestanden. Bestandene av rødrev, røyskatt, ravn og kråke er de viktigste begrensende faktorer for antall ryper om høsten. Jakt kan også være en vesentlig faktor; det har bla. vært påvist at intensiv jakt kan ta ut mer enn 50% av høstbestanden, og således kan utgjøre en vesentlig faktor i enkelte områder.

Lovhjemmel for FeFo

Finnmarkeiendommen har anledning til å regulere jakt og fangst jf. Finnmarkslovens § 27, 1.ledd:

Finnmarkseiendommen kan fastsette nærmere bestemmelser for utnyttelse av fornybare ressurser som nevnt i § 22 bokstav a til f og § 23 bokstav a til e..

Videre kan hensynet til de fornybare ressursene tilsa en regulering av jakt og fangst jf § 27, 5. og 6.ledd:

Finnmarkseiendommen kan for nærmere angitte områder fastsette innskrenkninger i adgangen til å utnytte fornybare ressurser som nevnt i første ledd dersom hensynet til ressursen tilsier det. Kommuner, myndigheter for vilt og fiske mv. og organisasjoner for brukere som berøres, skal høres på forhånd.

VURDERING

Fylkesrådmannen har ikke noe offentlig planverk å forholde seg til når det gjelder forvaltning av rypebestanden. Fylkesutvalget gjorde imidlertid den 24. mai 2007, i sak 07/26, et vedtak som bla. støttet FeFos innføring av såkalt ” bag-limit ” på rypejakt. Dette ble gjort med bakgrunn i bestandsestimat som viste at det var lite fugl. Høsttellinga i år viser at det er svært lite rype i enkelte områder, noe som tilsier en fortsatt stram regulering av uttak av fugl. Videre er FeFo forpliktet til å forvalte de fornybare ressursene på sin grunn i samsvar med lovens formål og innenfor de rammer som følger av viltloven, lakse- og innlandsfiskloven og annen lovgivning.

Prinsipielt har Finnmark fylkeskommune gjennom vedtaket i småviltsaken støttet FeFo i deres ønske om å regulere rypejakt.

Fylkesrådmannen vil altså ikke gå inn på spørsmålet om en regulering av rypefangsten er nødvendig, og hovedspørsmålet blir mer hvilken form for regulering som er nødvendig.

¹ Punsvik, T& Storaas, T. 2002. *Viltet i landskapet. Lærebok og veileder i landskapsøkologi. Fagbokforlaget s. 147-163.*

Vurdering av de enkelte alternativ

a) Innkorting av snarefangsts sesongen.

En innkorting av snarefangsten fra 01.01.10 og ut fangsts sesongen, vil øke sjansen for overlevelsen for vårbestanden av rype og dermed også kunne øke sjansen for en større høstbestand. Det er enkelt å innføre og enkelt å kontrollere. Dette vil i praksis stoppe rypefangst det fangståret, da mesteparten av rypefangsten foregår etter snøen har lagt seg.

Rypefangst er forbundet med lange tradisjoner i Nord- Norge, selv om omfanget neppe er særlig stort. Rypefangst har først og fremst vært knyttet til innlandskommunene, men er ikke nå lengre en samisk tradisjon alene.

En innkorting av fangsts sesongen vil kunne gi et opphold i fangståret, noe som kan tenkes å ha en viss lokal betydning for tradisjonsbunden fangst. Dette gjelder nok spesielt i innlandskommunene. Fangst på ryper er en rettighet som i utgangspunktet er forbeholdt personer bosatt i Finnmark, jf Finnmarkslovens § 23, og senere vilkår fastsatt av FeFo (blant annet har studenter og vernepliktige lov til å drive fangst på ryper). Dette er altså ikke noe reiselivsprodukt, og en regulering av rypefangsten vil av den grunn ikke ha noen direkte virkning på reiselivet. En riktigere uttak av fugl, kan imidlertid virke positivt i reiselivssammenheng, da det kan gi mer fugl å høste på lang sikt. En innkorting av fangsts sesongen vil gjøre det vanskelig for de som bedriver fangst i et opplæringsøyemed. Fylkesrådmannen foreslår et unntak for disse med et øvre tak på fangsten.

En innkorting av fangsts sesongen virker likt i alle kommuner i Finnmark, uavhengig av størrelsen på rypebestandene. Dette kan være vanskelig å få forståelse for på de stedene der det forekommer mye fugl.

b) Innkorting av jakt sesongen

Dette alternativet vil trolig i størst grad påvirke lokale jegere. Det sparer få fugler, men de som spares vil ha større sjanse for å leve til våren. Dette må også omfatte snarefangst (over) da fylkesrådmannen tror det ellers vil være vanskelig å skape bred enighet blant lokale jeger- og fiskerforeninger om at en jaktregulering er nødvendig.

Etter at høringsnotatet ble sendt ut har FeFo endret høringsforslaget til tre reelle alternativ, der stansing av jakt og fangst tas under ett. Dette går fram av deres nettside. Dette underbygger fylkesrådmannens betraktning i denne saken.

En innkorting av jakt sesongen kan også gjennomføres uten at det går ut over reiselivet i noen særlig grad, da det er få jegere som ikke er bosatt i Finnmark som jakter på seinhøsten og vinteren.

c) Regulere antall snarer.

Dette vil være en måte å begrense fangsteffektiviteten på. Det er imidlertid en reguleringsform som synes vanskelig å kontrollere, selv om alle fangstruter skal omsøkes og beskrives på kart (denne oppgaven er tillagt kommunene i dag).

Risikoen for at fangsttradisjonen i enkelte områder skal forsvinne minskes, da alle vil få muligheten til å drive en viss fangst.

For å få et riktig uttak burde et øvre tak på antall snarer kombineres med et tak på antall rypefangere i et gitt område.

Denne varianten innebærer, slik fylkesrådmannen ser det, at en må styre etter en mer arealdifferensiert forvaltning, med utgangspunkt i relativt nøyaktige bestandsestimat.

d) Regulere antall ryper som er lovlig å ta ut (kvoter)

Dette vil være en måte å begrense uttaket på. Denne er også vanskelig å kontrollere. Risikoen for at fangsttradisjonen i enkelte områder skal dø ut minskes. Vi har ingen opplysninger som støtter denne formen for regulering spesielt, men det likner litt på ”bag-limit”. Argumentasjonen for bag-limit tok imidlertid utgangspunkt i forutsigbarhet for reiselivet, og siden rypefangst er forbeholdt personer bosatt i Finnmark er ikke dette relevant. Kvotereguleringer er imidlertid brukt i annen fangst (fiske) og gir en rett til uttak og er således forutsigbart for den som bedriver fangst.

Sammenlikning av alternativ

Alternativ a, innkorting av fangstsesongen, er enkelt å gjennomføre, virker på få folk, men kan ha stor lokal konsekvens for rypefangstkulturen. Alternativ b, innkorting av jakt sesongen, er også enkelt å gjennomføre og få jegere mister muligheten til å jakte. Dette forslaget bør imidlertid føre til at en også innfører alternativ a) en innkorting av fangstsesongen, da en på denne måten trolig beholder en størst mulig vårbestand². FeFo har selv, etter at høringssaken ble sendt ut, slått sammen disse alternativene til et fredningsalternativ som omfatter både jakt og fangst.

Alternativ c og d, innebærer at en må ha bedre kjennskap til bestandene for å sette riktig forvaltningsnivå, men en generell regel om et visst antall snarer per dag eller et visst antall ryper per rypefanger, synes å være en måte å sette et tak på uttaket på.

Dette betyr ikke en garanti for at dette er det riktige uttaket for et gitt område; kvotesystemet oppfattes som en rett for den som har den, jf kvotefangst på fisk, og kan i noen områder kanskje være feil nivå på reguleringa. Erfaringen fra fiskeriforvaltning viser at en begrensning i fangsteffektivitet er den faktoren som virker best på å regulere uttaket av en fornybar ressurs. En begrensning i antallet snarer er altså noe som begrenser fangsteffektiviteten, isolert sett. Fylkesrådmannen vil derfor heller sette et øvre tak på antall snarer fremfor å innføre kvoter.

Dagens rypeforvaltning tar utgangspunkt i kunnskapen om at den naturlige dødeligheten på ungfugl er høy tidlig på høsten. Den fuglen som overlever utover seinhøsten og vinteren, er fugl som man antar er mer levedyktig, og dermed er viktig å spare for jakt og fangst i år der bestandsestimatene er dårlige.

En forkorting av jakt- og fangstsesongen kan derfor være et mulig virkemiddel for å få opp vårbestanden av ryper i fylket.

Av de to andre alternativene som FeFo foreslår er en begrensning på antall snarer å foretrekke fremfor å innføre en kvotebegrensning på antall ryper. Disse to variantene forutsetter en arealdifferensiert forvaltning, noe dagens reguleringsmodell for småviltjakt ikke er basert på (hele fylket under ett). Videre er det vanskelig å drive oppsyn.

² Storaas, T& Punsvik, T. 1996. Viltforvaltning. Landbruksforlaget.

Tilleggsbetraktninger:

Fylkesrådmannen har kjennskap til at det drives en viss fangst i opplæringsøyemed (skoler). Omfanget av dette er ukjent, men ettersom fangst er en del av finnmarkskulturen, synes fylkesrådmannen at kunnskapsoverføring er såpass viktig at det er mulig at skolene skal kunne sette snarer i opplæringsøyemed. Denne fangsten bør imidlertid være relativt begrenset.

FYLKESRÅDMANNENS KONKLUSJON

Fylkesrådmannen anbefaler at FeFo innfører en stopp i jakt- og fangst fra og med 01.01.2010 til og med 15.03.2010.

Dersom valget står mellom å regulere antallet snarer eller antallet ryper i fangstsammenheng, vil fylkesrådmannen anbefale å regulere antallet snarer.

Det foreslås videre et unntak for personer som setter snarer i et opplæringsøyemed (folkehøgskoler, høgskoler og andre som driver organisert (i offentlig regi) opplæring i snarefangst).

For disse bør det være et øvre tak på antallet fangede ryper per fangstlag/ansvarlig person.

VEDLEGG OG ANDRE SAKSDOKUMENTER

- Høringsnotat på regulering av småviltjakt

Tom Mikalsen
Fylkesrådmann

Stein Tage Domaas